

TRGOVINSKA ZBORNICA SRBIJE: O ORGANIZACIJI IN DELU POTROŠNIŠKIH SVETOV

I.

Pri uveljavljanju določb uredbe o trgovski dejavnosti in trgovskih podjetij ter poslovalnic (Uradni list FLRJ št. 37-55) o potrošniških svetih, morajo ljudski odbori občine s svojo odločitvijo najprej določiti, pri katerih trgovskih podjetjih in poslovalnicah (trgovske stroke) naj se osnujejo potrošniški sveti. To po našem mnenju pomeni, da je treba v odloku načelno določiti, v katerih strokah ali branžih bodo osnovani potrošniški sveti, ni pa treba konkretno določiti podjetij oziroma poslovalnic. Menimo, da bi bilo v začetku najbolj potrebno osnovati potrošniške svete v strokah osnovnih artiklov življenjskega standarda potrošnikov.

Hkrati s tem odlokom pa je treba načelno urediti, kako naj se v vsakem konkretnem primeru določi število članov in način formiranja potrošniških svetov, kakor tudi mandat članov potrošniških svetov.

Po našem mnenju naj bi število članov potrošniškega sveta ne bilo preveliko, ker v nasprotnem primeru potrošniški svet ne bi bil učinkovit. Kot temelj za določanje tega števila lahko služi število članov kolektiva podjetja ali poslovalnice, ker je to število, po pravilu, odvisno od obsega poslovanja in števila potrošnikov, ali poslovalnic ali podjetij. Tako bi po našem mnenju potrošniški svet v podjetjih in poslovalnicah z do petnajst člani kolektivom imel pet članov, medtem ko bi v podjetjih in poslovalnicah z nad petnajst člani kolektiva število članov potrošniškega sveta znašalo tretjino števila članov kolektiva podjetja s tem, da število članov potrošniškega sveta ne more biti manjše od pet. To bi bila načelna postavka v tej odločki ljudskega odbora občine. Z omenjeno določbo ljudskega odbora občine je treba prav tako urediti način formiranja potrošniškega sveta. To pomeni, da bi z odločbo bilo treba določiti, da se potrošniški svet (v mejah določenega števila) formira tako, da njegove člane na

primer volijo na zboru volivcev, ali pa jih imenuje ljudski odbor in podobno. Menimo, da bi bilo najbolj smotno, če bi ta odločba določila, da člane potrošniškega sveta imenuje svet za gospodarstvo ljudskega odbora občine. K temu lahko dodamo še to, da svetu za gospodarstvo državljan lahko da po zborih volivcev kakor tudi po organizacijah Socialistične zveze in sindikata predloge za imenovanje članov potrošniškega sveta.

Glede trajanja mandata članov potrošniškega sveta menimo, da bi bilo treba določiti, da traja ta mandat leto dni, kar bo podrobneje odločeno s pravilnikom.

Ker z določbami uredbe o trgovski dejavnosti in trgovskih podjetij ter poslovalnicah, ki govori o potrošniških svetih, vprašanja organizacije in dela teh svetov ni urejeno, menimo, da bi bilo za pravilno delo potrošniškega sveta in za njegovo pravilno razmerje do podjetja in poslovalnice neobhodno potrebno, da se to določi s posebnim pravilnikom.

II.

Z namenom, da bi se izvedel čim širši družbeni nadzor poslovanja trgovskih podjetij in poslovalnic in trgovina postavila pod neposredno nadzorstvo potrošnikov, mislimo, da bi se morale za izpolnitev te naloge okrajne trgovske zbornice aktivno vključiti v to delo in predložiti ljudskim odborom občin da postavijo načela, sprejmejo konkretne odloke o formiranju potrošniških svetov za določena podjetja ali poslovalnice in predlagati, da se sprejmejo pravilniki o organizaciji in delu potrošniških svetov.

V Osijeku: Potrošniške knjizice — temelj delitve dobička

Po razpravljanju v sekcijah je trgovska zbornica izdelala načrt odloka o potrošniških svetih v trgovskih poslovalnicah in ga poslala občinskimi ljudskimi odborom, da ga sprejmejo. To se bo zgodilo te dni. Hkrati so v obliki priporočila izdelali predlog dopolnila pravil trgovskih podjetij na drobno in trgovskih poslovalnic o udeležbi potrošnikov pri dobičku. Po tem predlogu bi imeli pravico udeležbe pri dobičku tisti potrošniki, ki v poslovalnici ali podjetju z življenjskimi in hišnimi potrebščinami ostvarijo najmanj 24.000 din prometa na leto.

Tehniko izplačevanja so si zamislili tako, da bi po sprejetju končnega obračuna vložili določen odstotek dobička v komunalno banko. Izplačevali bi tri mesece po sprejetju končnega obračuna, potem pa bi terjatve zastarele, ostanek pa bi vplačevali v zvezi ali občinski proračun. Da bi to dosegli in vpejali točen pregled, bodo izdali potrošniške knjizice, v katerih bodo evidentirali promet. Konec leta bi ugotovili število tistih, ki imajo pravico do udeležbe pri dobičku in določili ključ razdelitve.

Krunić

V nekaterih naših večjih mestih imajo šolski odbori že določeno prakso, letos pa bodo začeli delovati v vseh šolah. Velikega pomena je, kako bomo šolske odbore že v samem začetku postavili, kaj vse bodo zajeli in kakšen stil dela bodo usvojili.

Za zdaj ne bi mogli reči, da so v njihovem delu prevladovali nekakšne težnje prevelikega »vmešavanja« v notranje šolske probleme, in to v probleme pouka, o čemer je bilo ob ustanavljanju prvih šolskih odborov veliko razpravljano. Nasprotno, dosedanje izkušnje kažejo, da prevladuje določena opreznost pri obravnavanju notranjih šolskih vprašanj, pa so se zato odbori največ ukvarjali z organizacijsko-materialnimi vprašanji.

Da so se šolski odbori zlasti v začetku svojega dela pretežno ukvarjali z organizacijsko-materialnimi vprašanji šole pa ne le da ni napačno, temveč je tudi neizogibno, zlasti zaradi dejanskih težav, s katerimi se borijo mnoge šole glede prostora in sredstev. Razen tega bodo organizacija šol, materialni pogoji, problem osebja vedno predmet dela in skrbi šolskih odborov. S tem pa niso nikakor še izčrpane njihove naloge in delo. Dosti šolskih odborov se tega tudi zaveda in se trudijo, da bi v čim širšem obsegu opravili naloge, ki jih postavlja zakon o družbenem upravljanju in ki izhajajo iz vsega duha sistema samoupravljanja pri nas sploh.

Šolski odbori pa ne morejo obseči vseh notranjih vprašanj, ker so zelo številna in različnega značaja. Razen tega imamo tudi učiteljski svet in druge oblike življenja in dela v šoli, po katerih se šola kot celota bori za napredek, izobrazbo in vzgojo mladine. Šolski odbori so nadalje, kot družbeni organi upravljanja, zveza med šolo in družbo, niso pa edina zveza. Bilo bi enostransko, če bi se sedaj vsa družbena skupnost nekako demobilizirala, da bi na primer vsi družbeni činitelji v komuni nekako mirovali, ker pač obstoja šolski odbor, ali pa bi vso odgovornost prenesli nanj. Vse to drži, pa vendar morajo šolski odbori nositi velik del odgovornosti in iniciative za reševanje problemov šole in šolske mladine.

Na Reki: 60 potrošniških svetov z 240 člani

Vse reške osnovne organizacije Socialistične zveze so izvolile svoje predstavnike v potrošniške svete, ki so jih ustanovili ali pa jih ustanovljajo pri vseh trgovskih podjetjih in večjih samostojnih poslovalnicah. V reških občinah Sušak in Zamest so ljudski odbori že ustanovili potrošniške svete, medtem ko bodo v največji občini Staro mesto storili to v teh dneh. Skupno je bilo na Reki, ali bo v kratkem, ustanovljeno 60 svetov z okrog 240 člani. Vsaka občina je dala več članov tudi za svete v centralni občini Staro mesto, ker so na tem področju sedeži večine trgovskih podjetij, ki imajo svoje poslovalnice tudi v predmestnih občinah. Zato bodo v občini Staro mesto imeli tudi največ

Mnogi šolski odbori kažejo iniciativno tudi za reševanje določenih notranjih vprašanj življenja in dela šole in vzgajanja mladine. Nekateri beograjski šolski odbori so pokazali tudi resno zanimanje za socialna in zdravstvena vprašanja. Nekateri od njih, na primer v neki vajenški šoli, so obiskovali tudi njihova delovna mesta, v neki drugi šoli skrbje za kulturno in družabno življenje. Imamo mnogo podobnih primerov, to pa so večinoma še vedno samo posamezni primeri in težko najdemo odbor, ki bi krepko in sistematično zajel v vsej širini nekaj izbranih največjih problemov, kar bi občutno pospešilo življenje in delo šole.

Šolski odbori pogosto ne zajemajo notranjih šolskih vprašanj, ki so zelo zapletena in občutljiva, kakor to navadno mislimo in govorimo, spet zaradi njihove zapletenosti in občutljivosti. Seveda, če pa notranja šolska vprašanja pojmujejo kot učni proces v najožjem smislu, kot strokovna in metodična vprašanja pouka, jih noben šolski odbor, čeprav bi bil najbolje sestavljen iz najbolj zainteresiranih ljudi ne more reševati s posameznimi odločbami vsako zase od sebe do sebe. Šolski odbori tudi ne morejo posegati v vsa posamezna vprašanja pouka do dna. Tega tudi ne nameravajo, zato so do notranjih šolskih vprašanj zelo oprezni, ali pa se omejujejo samo na tekoča, dnevna vprašanja. Med temi notranjimi šolskimi problemi pa so tudi taki, za katere se mora šolski odbor zanimati kar lahko znatno obogatijo življenje in delo šole. Ali ni morda res, da se je šola precej oddaljila od raznih organizacij, ki bi ji lahko pomagale, ali da so se te organizacije oddaljile od šole? Ali ne bi moglo spretno in organizirano povezovanje dejavnosti organizacij ljudske tehnike z življenjem in delom šolske mladine nekoliko pomagati tudi pri pouku? Ali, kako je a telesno vzgojo v šoli? Vzel smo dva najbolj preprosta primera, ki pa sta tako pomembna za življenje in razvoj mladine, da bi znatno pripomogli k obogatitvi življenja in dela šole, če bi jih solidno rešili, kar je možno tudi v sedanjih pogojih.

Povezovanje šole z družbeno skupnostjo na primer v okviru mestne občine ali vasi se ne more izvesti niti izrpati s podajanjem poročila na zborih volivcev. Te vezi morajo biti mnogo bolj raznovrstne in bolj življenjske. Re: je, da imamo socialno in zdravstveno službo, ki svojo skrb razširja tudi na šolsko mladino. Če bi pa šolski odbor dobro in zadosti poznal socialno strukturo in zdravstveno stanje ter pogoje njihovega življenja, bi lahko dal mnogo koristnih predlogov, in to ne samo predlogov splošnega značaja, temveč celo tudi za posamezne primere, kajti odbor se mora lotevati tudi takih na oko drobnih poslov. To je še eno zelo široko področje za družbene zelo koristno delovanje šolskega odbora.

Ostvaritev zveze s starši v raznih oblikah, od roditeljskih sestankov do posamičnih posvetovanj in pomoči staršem pri vzgajanju, je lahko močna podpora učiteljem, hkrati pa lahke tudi neprestano vzpodbuja same učitelje, da se bolj in vsestranske posvete vzgojnemu delu. Udeležbo učencev kot članov šolskega odbora moramo do največje mere pozitivno izkoristiti, da bi čim bližje in stvarneje spoznali probleme, s katerimi se srečuje mladina.

Potreba po čim širšem poimovanju družbene vloge šolskih odborov zahteva precej razširjeno delo in različne oblike. V zakonu o družbenem upravljanju je zapisano, da je treba odločbe izdajati na sejah. Če pa se v praksi zakorenini tak stil dela, da ima šolski odbor samo na sejah stik s šolskimi vprašanji, da samo v okviru sej dela in izdaja odločbe, je podana nevarnost, da bomo namesto družbenega organa upravljanja dobili neko vrsto kolektivnega organa upravljanja, neko upravo, ki bo pomnožena tudi z ljudmi izven učiteljskega kolektiva. Če se delo dobesedno omeji na seje, ne da bi obstajalo neprestano delovanje in obdelovanje določenih vprašanj, tedaj bo prišlo do tega, da bomo po določenem času začeli spretno izdajati odločbe in se spremenili bolj v neko vrsto precej širokomašnega družbenega nadzorstva, ne pa družbene službe. Delovanje šolskih odborov po precej širokem načrtu, o izbranih velikih vprašanjih, ki imajo velik pomen za razvoj življenja in dela v šoli, za življenje in delo, zdravje in zabavo šolske mladine, to je v pravem smislu družbena služba, ki ima mnogostranski pomen.

Delo šolskih odborov nikakor ne more biti poenoteno za vse, toda tudi izbira vprašanj, s katerimi se lahko ukvarja šolski odbor, ne more biti tako samovoljna, da bi se kakšen odbor takoj začel širše ukvarjati z vsemi tistimi vprašanji, ki so omenjena tudi v zakonu, nekdi pa bi se loteval počasi, ali pa bi se jih sploh ne lotil. Zakon je določil obseg nalog, in ta je dovolj širok. V sodelovanju z učiteljskim svetom, s prosvetnimi sveti in komisijami, z združenji prosvetnih delavcev pa se lahke izberejo največji in najbolj aktualni problemi, s katerimi se bo šolski odbor lahko dalj časa sistematično ukvarjal.

Ljube Nikelić

M. Mrčević

Kaj povedo prve izkušnje iz dela potrošniških svetov

(Nadaljevanje z 10. strani)

Ker je knjigovodstvo nežurno, navijajo cene

Potrošniški sveti so pri večini samostojnih poslovalnic ugotovili, da je stanje knjigovodstva, ki ga vodi biroji, nežurno in da se poslovodje zaradi tega, ker ne poznajo gibanja dobička, zavarujejo s tem, da navijajo cene blaga. Sveti so tudi v tej smeri storili potrebne ukrepe.

Za sedaj imajo vsi potrošniški sveti svoje sestanke enkrat na teden, da bi se čimprej seznanili s problemi in pripomogli, da se ti rešijo. Poslovodje poslovalnic vse bolj čutijo njihovo pomoč in je zato sodelovanje mnogo boljše, kakor pa je bilo v prvih dneh, ko so bili sveti ustanovljeni.

I. Dj.